

FRAUDE-EN CORRUPTIEPREVENTIE BIJ CARITAS INTERNATIONAL BELGIË (CI.BE): INFORMATIEF DOCUMENT

31/07/2014

DEFINITIES

Fraude

- De term “fraude” betekent een opzettelijke daad van leidinggevend / tewerkgesteld van een organisatie of van derden, die bedrieglijke praktijken inhoudt met als doel een voordeel te verkrijgen waarop men geen recht heeft of dat illegaal is.
- Fraude is een opzettelijke handeling die financieel of materieel verlies voor de organisatie tot gevolg kan hebben, en / of die een negatieve weerslag kan hebben op haar imago en haar reputatie.
- Dit kan gebeuren door verduistering (diefstal, valse facturen, valse cheques, onwettige belangenvermenging), door vervalsing van documenten (vaak boekhoudkundige of financiële documenten), door het manipuleren van informatie (valse rekeningensaldi...) of door het vertrouwen van anderen te misbruiken.
- Fraude kan ook het gevolg zijn van vrijwillige achterhouding of verzwijging van informatie.
- De risico's op fraude kunnen groter zijn bij operaties uitgevoerd in landen waar zakendoen en cultuur anders zijn dan in België.

Corruptie

- Corruptie bestaat erin leningen, beloningen of voordelen aan te bieden, te geven, te vragen of te aanvaarden met de bedoeling een derde aan te sporen zich op een oneerlijke, of zelfs illegale manier te gedragen, en / of misbruik van vertrouwen in de hand te werken.
- Het is een vorm van fraude die beschouwd kan worden als machtsmisbruik of vertrouwensmisbruik voor privédoeleinden die verschillend zijn van die welke aanvankelijk nagestreefd werden. Meestal zijn twee of meerdere partijen hierbij betrokken.
- Het kan gaan om financiële winst, maar ook om macht, prestige of voordelen voor zichzelf of voor anderen. Er is vaak sprake van corruptie in een context waarbij privé- of openbare actoren betrokken zijn.

Onregelmatigheden

- Onregelmatigheden / misbruik zijn handelingen die in verband staan met bepaalde gedragsvormen die niet rechtstreeks met fraude of corruptie te maken hebben, maar die de organisatie eveneens aanzienlijke schade kunnen toebrengen (inzake de organisatiecultuur, het wederzijds vertrouwen...).
- Het gaat bijvoorbeeld om boekhoudkundige fouten, om handelingen die in de praktijk getolereerd worden (fooiën, geschenken,...) of gevallen waar de handeling geen aanzienlijk verlies met zich meebrengt: bijvoorbeeld “lenen” van kasgelden met terugbetaling de volgende dag, gebruik van voertuigen voor privédoeleinden, misbruik van telefoon en andere voorzieningen voor persoonlijke doeleinden... (niet exhaustieve lijst).

Belangenconflict

- Een belangenconflict treedt op wanneer de privébelangen van een lid van de organisatie rechtstreeks of onrechtstreeks interfereren met de belangen van de organisatie, of daar aanleiding kunnen toe geven.
- De situaties waarin een belangenconflict optreedt, geven niet noodzakelijk aanleiding tot daden van corruptie, foutieve daden of andere ongepaste handelingen. Niettemin, indien

dergelijke situaties niet opgespoord en passend aangepakt worden, kan het gebeuren dat ze de professionele integriteit van de betrokkenen compromitteren (of als dusdanig gepercipieerd worden) of als aanwijzing aanzien worden voor een situatie van potentiële fraude. Het is de plicht van de leden van de organisatie situaties te vermijden waar ze de indruk zouden kunnen wekken rechtstreeks of onrechtstreeks van voordelen te genieten.

- Een belangenconflict kan zijn :
  - Werkelijk (privébelangen druisen in tegen officiële verantwoordelijkheden).
  - Schijnbaar (privébelangen zouden redelijkerwijze kunnen gepercipieerd worden als indruisend tegen officiële verantwoordelijkheden).
  - Of potentieel (privébelangen zouden kunnen indruisen in een nabije toekomst tegen officiële verantwoordelijkheden).
- In een context van gunning van opdrachten kan een belangenconflict het resultaat zijn van privébelangen zoals investeringen en persoonlijke activa, politieke of andere activiteiten en lidmaatschappen, of zelfs het krijgen van geschenken waardoor het lid van de organisatie in een situatie van verplichting zou kunnen geduwd worden.
- Er is ook sprake van belangenconflict in geval van gebruik van activa van de organisatie (materiaal, financiële en menselijke middelen), of in geval van gebruik van kantoren of kennis van de organisatie die verkregen werden via de uitoefening van officiële functies, voor privédoeleinden of met de bedoeling anderen schade te berokkenen.
- Een belangenconflict kan ook het resultaat zijn van situaties waarin een lid van de organisatie beschouwd wordt als profijt halend, rechtstreeks of onrechtstreeks, of de kans gevend aan zijn familie of aan derden die hij begunstigt profijt te halen uit de beslissingen van de organisatie.

Risico's op witwassen

- De controles die (verplicht) uitgevoerd worden door de financiële sector (banken, verzekeringen,...) om het wiswassen van geld en de financiering van terrorisme te bestrijden hebben tot gevolg dat "criminelen" meer en meer terugvallen op niet-financiële instanties. Aangezien CI.be op internationaal niveau werkzaam is, is het niet uitgesloten dat sommigen CI.be proberen te gebruiken om fondsen van onwettige oorsprong te versassen naar andere landen.
- Voorbeeld: een "donor" stelt voor om een bedrag te schenken aan CI.Be met de bedoeling een project te financieren in het buitenland, maar met de verplichting een bepaald percentage van de toevertrouwde bedragen ter beschikking te stellen van personen of organisaties die door de "donateur" aangeduid worden.

RISICOFACTOREN

Potentiële risico's bij CI.be

CI.be is een niet-gouvernementele organisatie die actief is in tal van domeinen en waarvan de fondsen afkomstig zijn van giften, erfenissen, subsidies van institutionele of private donoren. De deontologie dringt aan op een engagement ten overstaan van de geldschieters en de partners, maar ook (en vooral) tegenover de begunstigden.

De risico's op fraude en corruptie zijn uitgebreid en kunnen diverse vormen aannemen:

1. In het kader van de werking van CI.be

Intern werkt CI.be noodzakelijkerwijs samen met externe betrokkenen : leveranciers, partnerverenigingen, sociale diensten, staatsdiensten, ondernemingen... In dit kader worden werkrelaties gevormd, kunnen zich banden smeden of gewoontes gecreëerd worden.

Een speciale waakzaamheid is dan geboden om op te treden tegen bepaalde “gewoontes” die zouden kunnen ontaarden in “voordelen”, of op de duur aanleiding zouden kunnen geven tot misbruiken.

Elke vorm van cliëntelisme moet verboden worden via het instellen van interne procedures en controles en de strikte toepassing ervan.

2. In het kader van de activiteiten van het Departement ‘Internationale Samenwerking’ van CI.be

Humanitaire hulp kan beschouwd worden als een buitenkansje niet alleen door de begunstigen, maar ook door de gevestigde macht, die vaak ook heel arm is. En zelfs indien de samenwerking met de verschillende betrokkenen gebaseerd is op wederzijds vertrouwen, moeten voorzorgsmaatregelen genomen worden voor een efficiënt en transparant gebruik van de toegekende fondsen.

In deze sector kunnen de verschillende uitingen van corruptie gedefinieerd worden in functie van de voornaamste fases van het projectbeheer.

- In de voorbereidingsfase van het project :
  - overdrijven van de situatie
  - opzettelijke onjuiste informatie
  - vriendjespolitiek of voorkeursbehandeling (interventiezone, definitie van de selectiecriteria voor begunstigen, personeelsaanwerving)

- In de implementeringsfase van het project :
  - verduistering van projectgeld voor andere doeleinden dan die welke voorzien zijn in het project (toe-eigening van goederen die eigendom zijn van het project, diefstal van voorraden, fictieve salarissen, verplaatsingskosten voor reizen die nooit plaats hadden...)
  - verandering van de ratio's bij verdelingen, giften aan begunstigen die als niet prioritair gedefinieerd werden
  - vervreemding van goederen of materiaal voor louter private doeleinden of met de bedoeling ze opnieuw te verkopen
  - boeking van projectkosten die er niet thuishoren (overdreven restaurantkosten, aankoop van siertapijten...)
  - "aandikken" van facturen, commissies op aankopen, inschikkelijke aanbestedingen
  - vervalsing van boekhoudkundige documenten
  - wisselingsverrichtingen die niet gevaloriseerd zijn vanuit boekhoudkundig standpunt
  - "steekpenningen" aangeboden aan overheden om een gunst te verkrijgen of een dossier te deblokken
  - niet betalen van taksen, van dienstverleningen van sociale zekerheid
  - niet officiële aankoop van deviezen

- In de afsluitingsfase:
  - vervalsing van boekhoudkundige saldi
  - het zich toe-eigenen van goederen en materiaal die tijdens het project verworven werden
  - vervalsing van voorraden
  - manipuleren van ontvangst- of leveringsbonnen die door de begunstigen ondertekend werden

Voor een uitgebreider overzicht over de vormen van corruptie, gelieve te raadplegen: « the pocket guide of good practices » van Transparency International

3. In het kader van de activiteiten van het Departement 'Asiel en Migratie' van Cl.be

Cl.be werkt nauw samen met talrijke sociale actoren in het kader van de hulp aan migranten (sociale diensten, jeugdhulp...). Deze samenwerkingsmodaliteiten worden gepreciseerd in de overeenkomsten. De interne procedures voor de betaling van hulp aan gezinnen zijn duidelijk en strikt.

Nochtans is waakzaamheid geboden voor mogelijke misbruiken zoals :

- overschatting van hulp toegekend aan begunstigde gezinnen
- uitvoering van betalingen aan gezinnen die er geen recht op hebben
- verduistering van fondsen (cash) bestemd voor begunstigten
- abusievelijk gebruik van voertuigen
- verduistering van materiaal en / of uitrusting bestemd voor de begunstigten
- voordelen op opdrachten toegekend aan leveranciers of dienstverstrekkers
- keuze van leveranciers of dienstverstrekkers met inachtnaam van de regels inzake aanbesteding
- verduistering van materiaal